

2 Предлози наставних планова

Настава географије у основној школи реализује се на основу годишњег (глобалног) и месечног (оперативног) плана рада наставника.

Као саставни део васпитно-образовног рада планирање је у функцији квалитетног васпитно-образовног процеса. Осим Правилника о наставном плану и програму за наставу географије у осмом разреду, за планирање су корисни и Закон о основној школи, уџбеник за осми разред, радна свеска, нема карта, методички приручници, књиге и часописи из научне области географије и осталих области које су у корелацији и помажу да се створи целовита слика о еволуцији, одликама и променама поједине појаве или процеса у географском простору. Наставник треба да проучи и школски програм рада, програме стручних друштава, изложби у месту у коме је школа, планетаријума, опсерваторија, музеја и свих осталих садржаја који ће градиво стицано у школи повезивати са животом и тиме представити практичну вредност знања. Један од битних мотивационих момената у учењу је и мотивација кроз сазнање о могућностима примене знања. Планирање се обавља самостално или у сарадњи са стручним већем у школи, општини и слично.

У Правилнику о наставном плану и програму за осми разред наставницима се препоручује оријентациони број часова по наставним темама, као и наставни садржаји које би требало обрадити. Обавеза наставника је да сачини годишњи и оперативни план рада с распоредом тема и садржаја и предвиди временску динамику. Након тога обавезна је припрема за сваки наставни час.

Годишњи планови обухватају распоред наставних садржаја предвиђених програмом. Настава се планира по тематским целинама, фонд часова једне тематске целине дели се на број оних часова који су предвиђени за обраду новог градива и на број часова за друге типове часова као што су утврђивање, вежбе...

2.1. Годишњи план рада наставника

Назив предмета: Географија

Осми разред, одељење _____

Школска 20__/__.

Наставник _____

Наставни програм географије за осми разред основне школе

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Број часова		Укупно часова
		обрада	утврђивање	
1.	Увод	1	0	1
2.	Географски положај, границе и величина Републике Србије	1	1	2
3.	Природне одлике	19	11	30
4.	Становништво и насеља	6	3	9
5.	Привреда	11	5	16
6.	Завичајна географија	2	1	3
7.	Срби ван граница Србије	2	1	3
8.	Република Србија у савременим интеграцијским процесима	2	1	3
9.	Годишња систематизација	0	1	1
Укупно часова		44	24	68

У осмом разреду основне школе програмску структуру чини осам наставних тема распоређених тако да свака претходна наставна тема представља основу за разумевање наредне, а све оне заједно чине јединствену целину. То, практично, значи да би у процесу наставе свим деловима програма требало посветити одређену пажњу уважавајући све програмске захтеве.

У оквиру прве наставне теме „Увод у програмске садржаје” потребно је да ученици упознају и разумеју сврху, циљеве и задатке програмских садржаја националне географије.

Наставна тема „Географски положај, границе и величина Србије” обухвата политичко-географске садржаје. Програмом је предвиђена обрада само основних политичко-географских елемената: географски положај, границе и величина.

Тема „Природне одлике Србије” односи се на опште облике рељефа, климатске, хидрографске, педолошке и биогеографске одлике наше земље. Приликом обраде физичко-географских садржаја тежиште ваља ставити на опште садржаје, као и на интерактивне везе и односе свих чинилаца географске средине. Приликом обраде наведених географских садржаја посебну пажњу неопходно је посветити проблемима заштите и унапређивања животне средине.

Видно место у наставном програму има наставна тема „Становништво и насеља Србије”. Изучавање садржаја ове теме требало би да подстакне ученике да боље упознају проблематику демографског развоја и насељености Србије. Ово наставно градиво могуће је корелативно повезивати са сличним садржајима других наставних предмета, у циљу сагледавања популационих проблема и изграђивања свести о неопходности заједничког живота различитих народа. Кроз садржаје ове наставне теме ученици упознају популациону политику и значаје њених одредби за обнављање становништва. У вези са тим, неопходно је објаснити и указати на факторе који су довели до крупних промена и трансформације на нашим просторима почетком овог века, што се снажно одражава на становништво и насеља у нашој земљи. Ученици треба да се упознају са различитим функцијама, типовима и развојем насеља у нашој земљи.

Приликом обраде теме „Привреда Србије” неопходно је инсистирати да ученици стекну знања о развоју привреде у целини и појединих привредних делатности, као и о природно-географској основи развоја. С обзиром на сложеност ове проблематике, тежиште треба ставити на најважније карактеристике развоја, територијални размештај и неравномерност у нивоу развијености, а избегавати сувопарно набрајање обиља бројчаних података.

Наставна тема „Завичајна географија” обухвата преглед географских одлика локалне средине/завичаја. Приликом реализације ових наставних садржаја ученици ће користити стечена знања и умења постављена задацима наставе географије. Уз помоћ наставника, групно или у пару, ученици ће радити кратка истраживања, а потом презентацију географских одлика локалне средине, на основу чега наставник може да сагледа обим и квалитет самосталног рада сваког појединца.

У наставној теми „Срби ван граница Србије” обухваћени су садржаји који се односе на суседне државе и њихове основне природне и друштвено-географске одлике у којима живи српско становништво и садржаји са територијалним размештајем српског становништва у европским државама и државама ван граница европског континента. Потребно је да ученици усвоје податке о броју Срба који се налазе ван граница Србије, са условима у којима живе и раде и њиховим везама са матичном државом.

У оквиру наставне теме „Србија у савременим интеграцијским процесима” ученицима омогућити да схвате разгранатост и развојност политичке, економске, културно-просветне и научно-технолошке сарадње наше државе са другим државама и организацијама у свету. Важно је упознати ученике са актуелним интеграцијским процесима у Европи и свету и указати на значај и место наше земље у овој сфери.

2.2. План допунске, додатне наставе и слободних активности

Наставник је дужан да на почетку школске године достави број часова додатне и допунске наставе у оквиру глобалног плана. Допунска и додатна настава прате наставни програм предмета, потребе и интересовања ученика, те се стога планирају само глобално.

Током школске године наставник води евиденцију о одржаним часовима додатне и допунске наставе и присутним ученицима.

На крају наставне године наставник је у обавези да сачини кратак Извештај о додатној и допунској настави који ће садржати следеће елементе: број одржаних часова додатне и допунске наставе, списак обрађених тема и број ученика који су били обухваћени наведеним облицима рада.

План ваннаставних активности (секција и других слободних активности) треба да садржи само набројане активности. На крају наставне године подноси се Извештај о реализацији ваннаставних активности.

2.2.1. Годишњи план допунске наставе

Допунска настава је предвиђена за ученике који током часова редовне наставе због различитих разлога нису били у могућности да усвоје планиране садржаје из географије за осми разред. Тим видом наставе могу бити обухваћени и ученици који су дуже одсуствовали са наставе и ученици који то желе. Рад на часовима допунске наставе треба прилагодити потребама и могућностима ученика, па се препоручује рад у малим групама (5–10 ученика) или индивидуалан рад са ученицима. План рада допунске наставе и заступљеност часова одређује наставник на основу сопствене процене и искуства, али и у договору са ученицима. Наставне теме и наставне јединице које се обрађују, понављају и утврђују на тим часовима исте су као и на редовној настави. Пожељно је да се допунска настава одржава континуирано по један час недељно тако да ученици увек имају могућност да потраже објашњења садржаја који на часу нису разумели, а која због временског ограничења на часовима редовне наставе нису могли да добију.

Годишњи план допунске наставе географије

Број теме	Назив теме	Број часова
2.	Географски положај, границе и величина Републике Србије	1
3.	Природне одлике	15
4.	Становништво и насеља	5
5.	Привреда	8
6.	Завичајна географија	1
7.	Срби ван граница Србије	2
8.	Република Србија у савременим интеграцијским процесима	2
Укупно часова		34

2.2.2. Годишњи план додатне наставе

Додатна настава је предвиђена за ученике који показују посебна интересовања за географске садржаје, а која не могу да задовоље током редовне наставе. План рада додатне наставе и заступљеност часова одређује наставник према сопственој процени, а са циљем да се створи целовита слика о географским садржајима који интересују ученике или за које наставник сматра да су прилагођене узрасту и способностима ученика. Било би добро да се часови додатне наставе одржавају један час недељно.

Годишњи план додатног рада садржи исте наставне теме и обрађује исте садржаје као и Годишњи план рада наставника, само се разликује у обиму и начину реализације.

Годишњи план додатне наставе географије

Број теме	Назив теме	Број часова
2.	Географски положај, границе и величина Републике Србије	1
3.	Природне одлике	15
4.	Становништво и насеља	5
5.	Привреда	8
6.	Завичајна географија	1
7.	Срби ван граница Србије	2
8.	Република Србија у савременим интеграцијским процесима	2
Укупно часова		34

2.2.3. Годишњи план слободних активности

Наставом слободних активности са географским предзнаком обухваћени су ученици које у већој мери интересују географски садржаји без обзира на успех и претходна знања. Часови се одржавају у зависности од могућности ученика, њихових обавеза и могућности школе и локалне средине. Било би добро да активности које се упражњавају на овим часовима буду обogaћене различитим доступним очигледним наставним средствима, моделима и да се током ових часова посећују локалитети, институције и објекти који ће географске садржаје учинити јаснијим и интересантнијим. На овим часовима се могу и израђивати различити модели, карте, графички радови, реализовати изложбе ученичких радова урађених различитим техникама са унапред договореном тематиком, анализирати карте, фотографије, израђивати блогови...

Годишњи план слободних активности

Број теме	Садржај рада	Број часова
1.	Обилазак појединих облика у рељефу у локалној средини, израда модела и примера ерозивног утицаја	10
2.	Израда блога	8
3.	Заштита природе локалне средине	2
4.	Привреда локалне средине – катастар активности, тематске карте, анализа утицаја на животну средину	2
5.	Знаменитости локалне средине	2
Укупно часова		34

2.3. Предлози месечних (оперативних) планова

Наставници имају право и слободу да планирају и креирају свој образовно-васпитни рад с ученицима онако како сматрају да ће добити најбоље резултате. Предложени месечни планови само су примери како се то може остварити. Да би било функционално, планирање мора бити засновано на научним принципима и методички исправно.

Месечни (оперативни) планови рада

Оперативно планирање обухвата дидактичко-методску разраду наставних тема на наставне јединице, а ради се за месец, тему или област. Наставник бира начин оперативног планирања у складу са специфичностима предмета.

За глобалне и оперативне планове не постоје прописани обрасци.

Оперативни план рада може да садржи следеће рубрике:

- називе наставних јединица и њихов распоред у оквиру тема
- тип часа
- облике, методе, иновације
- напомену (место реализације уколико одступа од уобичајеног, евалуацију и друге специфичности конкретног часа по потреби).

Глобални план наставник предаје педагошко-психолошкој служби школе до почетка школске године, а оперативни у складу са динамиком реализације. Ови планови се предају у електронском или у папирном облику.